



# Basisondersteuning in 6 stappen

Dit stappenplan is een product van het ministerie van OCW. Het is het resultaat van de gezamenlijke inspanningen van leraren, ouders, intern begeleiders, ondersteuningscoördinatoren, schoolleiders, beleidsmakers en experts uit het primair en voortgezet onderwijs en de samenwerkingsverbanden.

Het stappenplan is een **hulpmiddel** waarmee scholen – elk op hun eigen manier – de basisondersteuning kunnen vormgeven. Het maakt helder welke stappen een school zet als zich een ondersteuningsbehoefte bij een leerling voordoet. Leraren weten hierdoor welk proces zij kunnen doorlopen, en ouders en leerlingen weten wat zij van de school mogen verwachten.

Het gebruik van dit stappenplan is **niet verplicht**. Het is vooral bedoeld voor (beginnende) leraren, mentoren en andere onderwijsprofessionals in het reguliere basis- en voortgezet onderwijs.

Klik op één van onderstaande knoppen om verder te gaan of [lees meer](#) over basisondersteuning en dit stappenplan.





## Achtergrondinformatie

### Wat is basisondersteuning?

Basisondersteuning is de ondersteuning die op alle scholen binnen een samenwerkingsverband beschikbaar is voor de leerlingen. Hierdoor kunnen leerlingen onderwijs volgen in een veilige, stimulerende leer- en ontwikkelingsomgeving, passend bij wat zij nodig hebben om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Naast basisondersteuning kan soms extra ondersteuning nodig zijn.

### Waarom dit stappenplan?

Sinds de invoering van passend onderwijs in 2014 is veel gesproken over de manier waarop scholen de basisondersteuning vorm zouden moeten geven. De afgelopen periode is geconstateerd dat door het ontbreken van een gezamenlijke norm er aanzienlijke verschillen zijn tussen regio's, met rechtsongelijkheid en onduidelijkheid als gevolg. Voor leraren, ouders en leerlingen is niet altijd helder waar zij op kunnen rekenen.

In 2019 heeft de Tweede Kamer gevraagd om – in overleg met ouderorganisaties, samenwerkingsverbanden en leraren – te komen tot een landelijke norm voor basisondersteuning per schoollocatie. Dit stappenplan is géén landelijke norm, maar verschaft wel meer helderheid over wat er in de school gebeurt als een leerling basisondersteuning nodig heeft.

Voor veel scholen en onderwijsprofessionals zijn de stappen in dit stappenplan niet nieuw. In de reguliere kwaliteitszorg hanteren scholen een stapsgewijze en cyclische aanpak om het onderwijs- en ondersteuningsaanbod voor leerlingen vorm te geven, te evalueren en bij te stellen. Daarbij is de werkwijze, het 'hoe', aan de school. Dit stappenplan schrijft daarom niets voor, maar biedt overzicht, aandachtspunten en vragen die behulpzaam kunnen zijn om te komen tot passende basisondersteuning.

# Vorbereiding

Om dit stappenplan goed te laten werken, is het belangrijk dat in de school aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Onderstaande aandachtspunten en vragen kunnen hierbij behulpzaam zijn.

## Aandachtspunten

- Zorg dat het schoolteam voldoende kennis heeft om leerlingen op tijd basisondersteuning te kunnen geven. Als dit niet zo is, valt de basis weg onder zowel het stappenplan als het preventieve beleid van de school. Hoe beter toegerust het team, hoe preventiever de school kan werken.
- Vertel leerlingen, ouders en onderwijsprofessionals waar zij terecht kunnen met hulpvragen, wie waarvoor verantwoordelijk is en wat er precies op welk moment gebeurt wanneer een leerling een ondersteuningsbehoefte heeft.
- Zorg dat specifieke protocollen, zoals voor dyslexie, pesten of de ondersteuning van leerlingen met een lichamelijke beperking, voor iedereen bekend en vindbaar zijn.
- Vermeld helder in de schoolgids en op de website van de school welke stappen de school zet bij zorgen, hulpvragen of klachten, in het bijzonder voor leerlingen met een ondersteuningsbehoefte op het gebied van gedrag, dyslexie of hoogbegaafdheid.

## Vragen die bij deze stap behulpzaam kunnen zijn:

- Zijn de onderwijsprofessionals voldoende opgeleid in het signaleren en begeleiden van ondersteuningsbehoeften?
- Weten alle onderwijsprofessionals wat er van hen wordt verwacht?
- Reflecteren zij regelmatig op eigen handelen?
- Kan een aandachtsfunctionaris, ondersteuner en/of inhoudelijk expert in de school ondersteuning bieden aan de leraar en/of leerling?
- Ligt overzichtelijk vast hoe de ondersteuningsstructuur eruit ziet en wat de school kan bieden (rollen, afspraken, werkwijze)?
- Kunnen leerlingen en ouders bij een hulpvraag of klacht altijd terecht bij een intern aanspreekpunt? En, indien nodig, bij een externe vertrouwenspersoon? Is helder wie aanspreekpunt is?
- Weet deze persoon wat de volgende stap moet zijn, maar ook wanneer het beter is om juist even géén stap te zetten?
- Hoe betreft de school ouders en leerlingen bij de te zetten stappen?



## Stap 1

# Signaleren

## Aandachtspunten

- Breng de stimulerende en belemmerende factoren en de ondersteuningsbehoefte van de leerling in kaart.
- Nodig ouders, leerling en indien nodig een intern begeleider, ondersteuningscoördinator of specialist van de school uit, neem ieders inbreng serieus en spreek waardering uit. Benadruk dat er één gezamenlijk belang is: het welzijn en de ontwikkeling van de leerling.
- Zorg voor een gevoel van veiligheid om signalen te willen delen. Laat ouders weten dat ze altijd welkom zijn op school.
- Ga als school zorgvuldig, integer en transparant met signalen om.
- Luister altijd éérst naar de leerling, voordat vervolgstappen worden gezet. En werk altijd samen met de ouders.
- Kijk breder: gaat het alleen om deze leerling of zijn er signalen in een grotere groep?
- Bepaal hoe dringend de hulpvraag is.
- Informeer ouders en leerling waar zij in of buiten de school (bijvoorbeeld bij het samenwerkingsverband) terecht kunnen als zij vragen hebben of steun nodig hebben bij het gesprek op school of het vinden van de juiste aanpak.

## Vragen die bij deze stap behulpzaam kunnen zijn:

- Wat zijn de vragen van de leerling, leraar of ouders?
- Welke behoeften hebben de leerling, leraar en ouders?
- Welke professionals in of buiten de school kunnen tegemoetkomen aan deze behoeften?
- Welke stimulerende en belemmerende factoren zien we bij de leerling, groep, school, leraar en ouders?
- Welke positieve factoren kunnen we benutten om ontwikkeling te stimuleren?
- Wat heeft in het verleden al goed gewerkt?



## Stap 2

# Begrijpen

## Aandachtspunten

- Betrek leerling en ouders. Leerlingen weten vaak heel goed wat ze nodig hebben. En ouders kennen hun kind als geen ander.
- Zoek binnen de driehoek leraar-leerling-ouder naar het gezamenlijke beeld over wat er precies aan de hand is en waar samen aan kan worden gewerkt.
- Voer een open (maar niet vrijblijvend) gesprek over wat de leerling nodig heeft, op basis van vertrouwen en gelijkwaardigheid. Is er een interventie nodig? Of zorgt het gesprek zelf al voor voldoende beweging?
- Stel samen vast welke informatie er nog nodig is. Win eventueel advies in bij experts buiten de school, en houd bij uitwisseling van gegevens rekening met de geldende privacywetgeving.
- Besteed aandacht aan een goede informatieoverdracht, zodat alle professionals die met de leerling te maken hebben weten wat er nodig is.

## Vragen die bij deze stap behulpzaam kunnen zijn:

- Wat is de zienswijze van de leraar, leerling en ouders?
- Zijn ze het in grote lijnen met elkaar eens? Zo nee, welk verschil van inzicht is er?
- Welk beeld hebben we van de ontwikkeling van de leerling en wat deze nodig heeft?
- Welke positieve factoren kunnen bijdragen om het doel te behalen? Wat zorgt voor ontwikkeling?
- Wat moet nog worden uitgezocht en wie betrekken we daarbij?
- Weten we voldoende om een plan van aanpak te formuleren?



## Stap 3

# Plannen

### Aandachtspunten

- Communiceer duidelijk wie precies wat doet en welk resultaat de school hiervan verwacht.
- Bespreek met leerling en ouders wat zij kunnen doen om de ontwikkeling van de leerling positief te beïnvloeden.
- Maak zoveel mogelijk gebruik van bewezen effectieve interventies.
- Informeer ouders bij wie zij terechtkunnen als het proces niet verloopt zoals verwacht of als zij belangrijke informatie tussentijds moeten delen. Denk aan een leerling die thuis klaagt over buikpijn en niet naar school wil, maar op school niets aangeeft.
- Besef dat het plan van aanpak alleen kan slagen als ouders en onderwijsprofessionals elkaar vertrouwen en de aanpak ondersteunen. Dat vertrouwen groeit door elkaar inzicht te geven in gemaakte keuzes.
- Evalueer op van tevoren afgesproken momenten hoe het gaat. Boeken we vooruitgang? Moeten we het plan van aanpak bijstellen?
- Leg vooraf helder vast wat er moet gebeuren als ouders en/of leerling het niet eens zijn met de gekozen aanpak.
- Bepaal hoe lang eventuele vervolgstappen mogen duren.
- Leg het plan van aanpak en de afspraken vast.

### Vragen die bij deze stap behulpzaam kunnen zijn:

- Aan welke doelen gaan leerling, leraar en ouders werken?
- Zijn deze doelen SMARTI geformuleerd (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden, Inspirerend)?
- Welke maatregelen zijn nodig?
- Welke hulpbronnen zijn beschikbaar om de doelen te behalen?
- Zijn alle betrokkenen akkoord met het plan?
- Kunnen we het zelf oplossen of hebben we expertise van buiten nodig? Zo ja, van wie?
- Wat zijn de rollen en taken van alle betrokkenen?
- Wat is het tijdpad?
- Op welke (ook tussentijdse) momenten evalueren we? En met wie?



## Stap 4

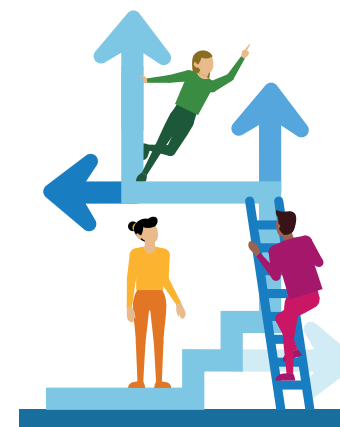
# Realiseren

## Aandachtspunten

- Voer het plan van aanpak altijd uit binnen de driehoek leerling-professional-ouders. Werk samen aan de ontwikkeling van de leerling.
- Spreek duidelijk af wie tijdens de uitvoering aanspreekpunt blijft voor de leerling en ouders, ook als de aanpak door een externe wordt uitgevoerd. De school houdt de regie.
- Bespreek wat kan helpen om samen de energie en de inzet vast te houden, in het geval dat die wegebben.
- Besef dat ouders en leerling van school het maximale mogen verwachten. Omgekeerd geldt dit ook: de school mag van leerling en ouders medewerking verwachten.
- Zorg dat alle onderwijsprofessionals die betrokken zijn bij de leerling goed op de hoogte zijn van de afspraken.

## Vragen die bij deze stap behulpzaam kunnen zijn:

- Is er voldoende zicht op hoe de uitvoering van het plan verloopt?
- Hoe houden we voor alle betrokkenen de energie vast en de doelen levend?
- Is er aanleiding om het plan van aanpak tussentijds bij te stellen?
- Wordt er voldoende informatie verzameld om vast te kunnen stellen wat het effect is van de aanpak?



## Stap 5

# Vastleggen

### Aandachtspunten

- Leg de belangrijkste afspraken en behaalde (tussen)resultaten beknopt vast in het leerlingdossier.
- Blijf bij de feiten. Vermeld geen oordelen, meningen of emoties.
- Houd er rekening mee dat zowel onderwijsprofessionals als ouders het dossier lezen. Hanteer toegankelijke taal en vermijd jargon.
- Bedenk dat een leerlingdossier een hele schoolloopbaan meegaat. Een eerder gesignaleerde behoefte kan een leerling lang achtervolgen, en moet ook kunnen worden afgesloten.

### Vragen die bij deze stap behulpzaam kunnen zijn:

- Wie monitort de ontwikkeling van de leerling, in en buiten de klas, en met welke instrumenten?
- Wie is verantwoordelijk voor het vastleggen van de resultaten in het leerlingdossier?
- Is het leerlingdossier alleen toegankelijk voor wie dit aangaat?
- Hoe zorgt de school voor een goede bescherming van persoonsgegevens? Zijn de afspraken hierover voor iedereen helder?





## Stap 6

# Evalueren

### Aandachtspunten

- Bespreek hoe het proces is verlopen. Heeft het opgeleverd wat we ervan verwachtten?
- Evalueer in hoeverre de doelen uit het plan van aanpak zijn behaald.
- Zorg dat de ondersteuning met bewuste stappen wordt afgebouwd.
- Bespreek welke nieuwe maatregelen nog nodig zijn, voor welke doelen en welke periode.
- Als de aanpak binnen de basisondersteuning ontoereikend is voor de leerling, bespreek dan met het ondersteuningsteam in de school en/of het samenwerkingsverband of extra ondersteuning kan worden ingezet, bovenop de basisondersteuning

### Vragen die bij deze stap behulpzaam kunnen zijn:

- Welke doelen zijn behaald? Welke niet?
- Welke elementen van de aanpak zijn passend en kunnen worden voortgezet? Welke niet?
- Wat willen we een volgende keer anders doen?
- Wat is de vervolgstap, met welke doelen?

